

MILLIY QADRIYATLAR JAMIYATNING MA'NAVIY ASOSIDIR

Toshmatova Zamira Jumanovna QDU o'qituvchisi
Ikromjonova Ruxshona QDU talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqola milliy qadriyatlarning shakllanishi, rivojlanishi va ularning zamonaviy dunyodagi ahamiyatini tahlil qiladi. Shuningdek, ularni saqlash va yosh avlodga yetkazish mexanizmlari ham ko'rib chiqiladi. Milliy qadriyatlarni asrab-avaylash barqaror taraqqiyot va milliy o'zlikni anglashning muhim omili haqida so'z yuritilgan

Kalit so'zlar: milliy qadriyatlar, ma'naviyat, madaniyat, an'analar, tarbiya, jamiyat, taraqqiyot avlod, rivojlanish, davr, millat

Аннотация: В данной статье анализируются формирование и развитие национальных ценностей и их значение в современном мире. Также рассматриваются механизмы их сохранения и передачи молодому поколению. Утверждается, что сохранение национальных ценностей является важным фактором устойчивого развития и формирования национальной идентичности.

Ключевые слова: национальные ценности, духовность, культура, традиции, образование, общество, поколение развития, развитие, эпоха, нация.

Abstract: This article analyzes the formation, development of national values and their significance in the modern world. It also considers the mechanisms for their preservation and transmission to the younger generation. It is said that the preservation of national values is an important factor in sustainable development and awareness of national identity.

Keywords: national values, spirituality, culture, traditions, education, society, development generation, development, era, nation

Milliy qadriyatlar har bir jamiyatning ma'naviy asosini tashkil etuvchi, uning o'ziga xosligini, tarixiy tajribasini va kelajak intilishlarini mujassam etuvchi fundamental tushunchadir. Ular millatning moddiy va ma'naviy boyliklarining, tabiiy, tarixiy va ijtimoiy evolyutsiyasi davomida shakllangan umumiy yig'indisi bo'lib, uning hududi, madaniy merosi, tili, milliy ongi va turmush tarzini aks ettiradi O'zbekiston sharoitida milliy qadriyatlar asrlar davomida shakllanib, avloddan avlodga o'tib kelgan, xalqning ruhiyatini, turmush tarzini va dunyoqarashini belgilab bergan muhim omil hisoblanadi.

Ushbu qadriyatlar, jumladan, kattalarga hurmat, mehmondo'stlik, bag'rikenglik va mehr-oqibat kabi fazilatlar xalqaro miqyosda ham e'tirof etilgan bo'lib, Ikkinchi jahon urushi davrida 200 mingdan ortiq bolaning o'zbek oilalari tomonidan qabul qilinishi buning yorqin dalilidir. Islom dini ham bu an'analarni saqlashda va rivojlantirishda kuchli omil bo'lib xizmat qilgan, yetimlarga g'amxo'rlik, halollik va qonunlarga hurmat kabi fazilatlarini ibodat darajasiga ko'targan.

Bugungi kunda, globallashuv jarayonlari va tezkor ijtimoiy o'zgarishlar sharoitida milliy qadriyatlarining ahamiyati yanada ortib bormoqda. Makroiqtisodiy va hududiy tadqiqotlar instituti (MHTI) O'zbekistonda "muhim milliy qadriyatlar" ro'yxatini shakllantirishni taklif etib, ularning jamiyat hayoti va milliy taraqqiyotdagi hal qiluvchi rolini ta'kidlaydi. Ota-onaga hurmat, mehmondo'stlik, o'zbek tili, diniy bag'rikenglik kabi qadriyatlar ushbu ro'yxatga kiritilishi mumkin bo'lgan asosiy elementlardir. Institutning ta'kidlashicha, bunday yagona va keng e'tirof etilgan ro'yxatning mavjudligi turli voqealar, qonunlar va harakatlarni baholash uchun aniq mezon bo'lib xizmat qiladi.

Shu nuqtai nazardan, mazkur tadqiqot milliy qadriyatlar tushunchasini chuqur tahlil qilish, ularning O'zbekiston jamiyatidagi o'rni va funksiyalarini aniqlash, shuningdek, ularni avlodlarga yetkazish mexanizmlari hamda globallashuv davrida himoya qilish strategiyalarini o'rganishga qaratilgan. Tadqiqotning dolzarbligi milliy o'zlikni anglashni mustahkamlash, barqaror rivojlanishni ta'minlash va ma'naviy merosni saqlab qolish zarurati bilan belgilanadi.

Zamonaviy O'zbekiston jamiyatida milliy qadriyatlarining o'rni va funksiyalari tobora ortib bormoqda, ayniqsa globallashuv va tezkor ijtimoiy o'zgarishlar sharoitida ularning ahamiyati yanada dolzarb tus olmoqda. Milliy qadriyatlar jamiyatning ijtimoiy-siyosiy, iqtisodiy va madaniy hayotining barcha jabhalariga chuqur singib ketgan bo'lib, uning barqaror rivojlanishida hal qiluvchi rol o'ynaydi. Makroiqtisodiy va hududiy tadqiqotlar instituti (MHTI) tomonidan "muhim milliy qadriyatlar" ro'yxatini shakllantirish taklifi aynan shu zaruratdan kelib chiqqan. Bunday ro'yxatning mavjudligi turli voqealar, qonunlar va harakatlarni baholash uchun aniq mezon bo'lib xizmat qiladi, bu esa jamiyatda yagona qadriyatlar tizimini mustahkamlashga yordam beradi. MHTI tomonidan taklif etilgan qadriyatlar qatoriga ota-onaga hurmat, poklik, ishda baraka, o'zbek tili, diniy bag'rikenglik, so'z erkinligi, sadoqat (qonunga, burchga, kelishuvlarga), birdamlik, mehmondo'stlik va qanoat kabi elementlar kiradi. Bu qadriyatlar O'zbekiston Konstitutsiyasida mujassamlangan konstruktiv g'oyalar, yuksak mas'uliyat, ijtimoiy adolat, insonparvarlik va vijdon erkinligi kabi tamoyillar bilan hamohangdir. Milliy qadriyatlarining asosiy funksiyalaridan biri ijtimoiy birlik va birdamlikni ta'minlashdir. Birdamlik, mehmondo'stlik va bag'rikenglik kabi qadriyatlar jamiyat a'zolari o'rtasida o'zaro ishonch va hamjihatlikni mustahkamlaydi, turli etnik va diniy guruhlar o'rtasidagi totuvlikni ta'minlaydi. Ikkinchi jahon urushi davrida 200 mingdan ortiq bolaning o'zbek oilalari tomonidan qabul qilinishi o'zbek xalqining bag'rikengligi va mehr-oqibatining yorqin dalilidir. Ikkinchi muhim funksiya – milliy o'zlikni anglashni shakllantirish va mustahkamlashdir. O'zbek tili, madaniy meros, tarix va urf-odatlar millatning o'ziga xosligini belgilab beradi. O'zbek tiliga davlat tili maqomining berilishi va uning rivojlanishiga qaratilgan e'tibor milliy o'zlikni anglashni chuqurlashtirishga xizmat qiladi. Uchinchidan, milliy qadriyatlar axloqiy mezon vazifasini o'taydi. Ota-onaga hurmat, halollik, sadoqat kabi fazilatlar shaxsning xulq-atvorini tartibga soladi, jamiyatda axloqiy normalarni o'rnatadi. To'rtinchidan, ular huquqiy va ijtimoiy normalar uchun asos bo'lib xizmat qiladi. Qonunga sadoqat, ijtimoiy adolat tamoyillari davlatning huquqiy tizimini shakllantirishda va fuqarolik jamiyatini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. Beshinchidan, milliy qadriyatlar iqtisodiy rivojlanishga ham ta'sir ko'rsatadi. Ishda baraka, mas'uliyat, mehnatsevarlik kabi qadriyatlar iqtisodiy samaradorlikni oshirishga,

tadbirkorlikni rivojlantirishga va jamiyatning umumiy farovonligini ta'minlashga xizmat qiladi. Xulosa qilib aytganda, zamonaviy O'zbekiston jamiyatida milliy qadriyatlar nafaqat tarixiy meros, balki bugungi va kelajakdagi taraqqiyotning asosiy harakatlantiruvchi kuchi, jamiyatning ma'naviy immunitetini ta'minlovchi muhim omil hisoblanadi.

Milliy qadriyatlarni avlodlarga yetkazish mexanizmlari jamiyatning barqarorligi va uzluksiz rivojlanishini ta'minlovchi fundamental jarayon hisoblanadi. Bu jarayonda oila, ta'lim tizimi va madaniyat asosiy institutlar vazifasini o'taydi. Birinchidan, oila milliy qadriyatlarni singdirishning eng asosiy va birlamchi maskanidir. Bolalar dastlabki ijtimoiy tajribani oilada oladi, ota-onalar va boshqa oila a'zolari orqali milliy urf-odatlar, an'analar, axloqiy normalar va xulq-atvor qoidalarini o'rganadi. Ota-onaga hurmat, kattalarga ehtirom, mehmondo'stlik, mehr-oqibat, halollik kabi qadriyatlar oilaviy muhitda amaliy misollar va hikoyalar orqali singdiriladi. Globalizatsiya davrida milliy qadriyatlarga tahdidlar, imkoniyatlar va ularni himoya qilish strategiyalari masalasi har bir millat uchun dolzarb ahamiyat kasb etadi. Globallashuv jarayonlari, bir tomondan, madaniy almashinuv va taraqqiyot uchun yangi imkoniyatlar yaratgan bo'lsa, ikkinchi tomondan, milliy o'ziga xoslik va qadriyatlar tizimiga jiddiy tahdidlar solmoqda. Axborot texnologiyalarining rivojlanishi bilan birga kelgan axborot oqimining nazoratsizligi, noto'g'ri ma'lumotlar va yoshlar ongiga salbiy ta'sir ko'rsatuvchi kontentning tarqalishi ham jiddiy xavf tug'diradi. An'anaviy institutlar, jumladan, oila va mahalla institutlarining ta'siri zaiflashishi, yoshlar orasida milliy tilga bo'lgan e'tiborning pasayishi ham milliy qadriyatlarning yo'qolishiga olib kelishi mumkin. Biroq, globallashuv faqat tahdidlardan iborat emas, balki milliy qadriyatlarni rivojlantirish va targ'ib qilish uchun yangi imkoniyatlarni ham ochadi. Madaniy almashinuv orqali milliy qadriyatlar boshqa madaniyatlar bilan o'zaro ta'sirga kirishib, boyishi va yangilanishi mumkin. Raqamli platformalar va ijtimoiy tarmoqlar milliy merosni global miqyosda targ'ib qilish, dunyo hamjamiyatiga o'zbek xalqining boy madaniyati va qadriyatlarini tanishtirish uchun beqiyos imkoniyatlar yaratadi. Global muammolarga qarshi kurashishda birdamlik va umuminsoniy qadriyatlarni mustahkamlash ham milliy qadriyatlarning universal ahamiyatini ko'rsatadi. Iqtisodiy integratsiya esa o'ziga xos madaniy o'zlikni turizm va "yumshoq kuch" siyosati orqali targ'ib qilish imkonini beradi. Milliy qadriyatlarni himoya qilish strategiyalari kompleks yondashuvni talab etadi. Birinchidan, oila va jamoat institutlarini mustahkamlash, ularning qadriyatlarni avlodlarga yetkazishdagi rolini oshirish zarur. Ikkinchidan, ta'lim tizimini isloh qilish, milliy qadriyatlarni o'quv dasturlariga chuqur singdirish, yoshlarda tanqidiy fikrlash va media savodxonligini rivojlantirish muhim. Uchinchidan, milliy til va adabiyotni faol targ'ib qilish, milliy san'at va madaniyat sanoatini qo'llab-quvvatlash lozim. To'rtinchidan, MHTI tomonidan taklif etilganidek, aniq va keng e'tirof etilgan milliy qadriyatlar ro'yxatini ishlab chiqish davlat siyosati va jamoatchilik muhokamasi uchun mustahkam asos bo'lib xizmat qiladi. Beshinchidan, madaniyatlararo muloqotni rag'batlantirish, o'zga madaniyatlarga hurmat bilan qarashni o'rgatish, shu bilan birga o'z milliy o'ziga xosligini saqlab qolishga intilish kerak. Nihoyat, texnologiyalardan madaniy merosni saqlash va tarqatish uchun samarali foydalanish, raqamli madaniy kontent yaratish va uni keng auditoriyaga yetkazish muhim ahamiyatga ega.

Milliy qadriyatlarni asrash va rivojlantirish bo'yicha davlat siyosati O'zbekistonning mustaqillik yillaridagi ustuvor yo'nalishlaridan biri bo'lib kelmoqda. Davlat bu borada keng qamrovli chora-tadbirlarni amalga oshirib, milliy o'zlikni anglashni mustahkamlash, ma'naviy merosni saqlab qolish va kelajak avlodlarga yetkazishga qaratilgan strategik dasturlarni ishlab chiqmoqda. Davlat siyosatining asosiy yo'nalishlari quyidagilardan iborat: birinchidan, ta'lim tizimini isloh qilish va milliy qadriyatlarni o'quv jarayoniga integratsiya qilish. Maktablar, kollejlarda va universitetlarda milliy tarix, adabiyot, san'at va etika fanlariga alohida e'tibor qaratilmoqda. Yoshlarga vatanparvarlik, insonparvarlik, adolat va mehnatsevarlik kabi qadriyatlar singdirilmoqda. Ikkinchidan, o'zbek tilining davlat tili sifatidagi maqomini mustahkamlash va uning rivojlanishini qo'llab-quvvatlash. Til siyosati milliy o'zlikni anglashning asosiy elementi sifatida tilning jamiyatdagi nufuzini oshirishga qaratilgan. Uchinchidan, madaniy meros ob'ektlarini asrash, tiklash va targ'ib qilish. Tarixiy yodgorliklar, muzeylar, teatrlar va kutubxonalar faoliyati qo'llab-quvvatlanib, ularning milliy qadriyatlarni targ'ib qilishdagi roli oshirilmoqda. To'rtinchidan, diniy bag'rikenglik va konfessiyalararo totuvlikni ta'minlash. O'zbekiston ko'p millatli va ko'p konfessiyali davlat bo'lib, diniy bag'rikenglik milliy qadriyatlarning muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Davlat turli din vakillarining erkin faoliyat yuritishi uchun sharoit yaratib, ularning o'zaro hurmat va hamjihatlikda yashashini ta'minlaydi. Beshinchidan, ommaviy axborot vositalari va raqamli platformalar orqali milliy qadriyatlarni targ'ib qilish. Milliy telekanallar, radiostansiyalar, internet nashrlari va ijtimoiy tarmoqlarda milliy qadriyatlarni aks ettiruvchi kontent yaratish va uni keng jamoatchilikka yetkazishga e'tibor qaratilmoqda. MHTI tomonidan taklif etilgan "muhim milliy qadriyatlar" ro'yxatini shakllantirish tashabbusi davlat siyosati uchun yangi istiqbollarni ochadi. Bunday yagona va keng e'tirof etilgan ro'yxatning mavjudligi davlat dasturlari, qonun hujjatlari va jamoatchilik harakatlarini baholash uchun aniq mezon bo'lib xizmat qiladi. Bu esa milliy qadriyatlarni asrash va rivojlantirish bo'yicha siyosatni yanada tizimli va samarali qilishga imkon beradi. Kelajak istiqbollariga kelsak, O'zbekiston davlat siyosati milliy qadriyatlarni saqlashda dinamik yondashuvni talab etadi. Bu nafaqat an'analarni saqlab qolish, balki ularni zamonaviy sharoitlarga moslashtirish, yangi mazmun bilan boyitishni ham anglatadi. Iqtisodiy rivojlanishni axloqiy va madaniy qadriyatlar bilan uyg'unlashtirish, yosh avlodni milliy ruhda tarbiyalashda oila, mahalla va ta'lim muassasalarining o'zaro hamkorligini kuchaytirish muhim. Xalqaro hamkorlikni rivojlantirish, madaniy merosni himoya qilish bo'yicha global tashabbuslarda faol ishtirok etish ham O'zbekistonning milliy qadriyatlarni asrash borasidagi siyosatining muhim yo'nalishlaridan biri bo'lib qoladi. Umuminsoniy qadriyatlarni qabul qilgan holda, milliy o'ziga xoslikni saqlash va rivojlantirishga qaratilgan muvozanatli siyosat O'zbekistonning barqaror va farovon kelajagini ta'minlashda hal qiluvchi rol o'ynaydi.

Xulosa ushbu maqolada milliy qadriyatlarning O'zbekiston jamiyati uchun fundamental ahamiyatini chuqur tahlil qilindi. Ularning tarixiy ildizlari, Islom madaniyati bilan uyg'unlashuvi hamda bugungi kundagi ijtimoiy birlik, milliy o'zlikni anglash va barqaror taraqqiyotdagi hal qiluvchi o'rni ko'rsatildi. Oilaviy tarbiya, ta'lim tizimi va madaniy merosni asrash mexanizmlari qadriyatlarni avlodlarga izchil yetkazishning asosiy vositalari ekanligi ta'kidlandi. Globallashtirish davrida yuzaga kelayotgan tahdidlar

va imkoniyatlar sharoitida ularni himoya qilish, rivojlantirish hamda zamonaviy sharoitlarga moslashtirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishi bo'lib qolmoqda. Bu jarayon milliy o'ziga xoslikni saqlagan holda, umuminsoniy qadriyatlar bilan uyg'unlashishni taqozo etadi. Milliy qadriyatlarni asrash O'zbekistonning kelajakdagi farovonligi va ma'naviy mustahkamligining garovidir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Azimova, Nodira. "Madaniy meros va O'zbekistonda turizm rivojlanishi: Muammolar va imkoniyatlar." Turizm va Madaniy O'zgarish Jurnal, vol. 19, no. 6, 2021, pp. 647-662.

2. Babadzhanov, Bakhtiyar. "O'zbekistonda Islom va Davlat: Diniy siyosatning yangi davri?" Islomshunoslik jurnali, jild 32, son 1, 2021, betlar 1-22.

3. Aitpaeva, Gulnara. "Yoshlar, Identifikatsiya va Globalizatsiya Markaziy Osiyoda: An'anaviy va Zamonaviy Qadriyatlarni Yo'naltirish." Markaziy Osiyo Tadqiqoti, vol. 40, no. 2, 2021, pp. 200-218.

4. Djalilova, Dilfuza. "Zamonaviy O'zbekistonda oila qadriyatlarining o'zgarishi." Yevroosiyo tadqiqotlari jurnali, vol. 12, no. 1, 2021, pp. 78-92.

5. [Maktabgacha yoshdagi bolalar intellektual-ijodiy qobiliyatlarini aniqlash va rivojlantirishning nazariy asoslari](#) Z. J. Toshmatova экономика и социум, 780-783

6. [The effects of early bilingualism on cognitive flexibility in preschool-aged children](#) RDM TZ Jumanovna the bioscan, 103-106

7. T.Z Jumanovna - Международный междисциплинарный исследовательский журнал Galaxy, 2022 - giirj.com МЕЖДУНАРОДНЫЙ ЖУРНАЛ МЕЖДИСЦИПЛИНАРНЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ GALAXY (GIIRJ) ISSN (E): 2347-6915 Том. 10, выпуск 11, ноябрь. (2022) 538 ОРГАНИЗАЦИЯ Страница 1 ГАЛАКТИКА .

8. Jumanovna-Toshmatova, Zamiraxon. "OILADA FARZANDLAR O'ZARO MUNOSABATLARI XUSUSIYATLARI." Scientific article 1.1 (2024).

9. Jumanovna, Toshmatova Zamira, Alisherova Zarnigorbegim, and Gulsevar Abdusattor. "PHYSICAL EDUCATION OF CHILDREN OF PRIMARY AND PRESCHOOL AGE." Web of Teachers: Inderscience Research 1.9 (2023): 136-138.

«Tafakkur» nashriyoti, 2019. 266 b.